

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การเลือกประกันสังคมตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ ประกันสังคม พ.ศ. 2533 สำหรับแรงงานนอกระบบ ในจังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีดังนี้

2.1.1 แนวคิดทฤษฎีการประกัน

Von Neuman และ Morgenstern อ้างใน วรลัทภณณ์ หิมะกลัส (2542) ให้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการประกัน ในกรณีต่างๆ คือ พฤติกรรมในทางเศรษฐกิจของบุคคลนั้นอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือก(Theory of Choice) คือ ภายใต้อสถานการณ์หนึ่งบุคคลจะทำการจัดการรายได้ที่เป็นตัวเงิน (Money Income) เพื่อซื้อสินค้าและบริการในอันที่จะทำให้เกิดอรรถประโยชน์หรือความพอใจสูงสุด (Maximize Utility) ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่จำกัด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์ของการเลือกนั้น เปรียบกับความไม่แน่นอน บุคคลจะมีทางเลือกที่แตกต่างไปตามระดับของความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น

Von Neuman และ Morgenstern ได้ศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคเพื่อใช้ในการพยากรณ์การตัดสินใจเลือกของผู้บริโภคภายใต้อสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎแห่งความเป็นจริงซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายโดยมักใช้เพื่ออธิบายรูปแบบของกระบวนการตัดสินใจภายใต้อสถานการณ์ของความไม่แน่นอน เช่น เรื่องของการประกันต่างๆ จากทฤษฎีการประกัน เมื่อบุคคลไม่ทราบว่าเขาจะได้รับผลกระทบต่อความมั่งคั่งของเขาอย่างไร เมื่อเกิดเหตุการณ์ของความไม่แน่นอน ดังนั้นบุคคลอาจเลือกที่จะมีความแน่นอนโดยการซื้อประกัน นั่นคือสถานการณ์ที่เขาเผชิญอยู่นั้นจะประกอบด้วย ผลลัพธ์สุทธิทั้งหมดในแต่ละเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ทั้งหมด (เกิดเหตุการณ์ขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น) ซึ่งเป็นผลมาจากการเลือกของบุคคลนั้น (เช่น การทำประกันหรือไม่ทำประกัน) และขึ้นอยู่กับความน่าจะเป็นที่เขาจะประสบในแต่ละเหตุการณ์ (วรัญญา ทองทวีศรี,2552)ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงความน่าจะเป็นในการเลือกซื้อประกัน

ผลการเลือก	เกิดเหตุการณ์บางอย่าง (S_1)	ไม่เกิดเหตุการณ์ขึ้น (S_2)
ทำประกัน	$W - h$	$W - h$
ไม่ทำประกัน	$W - L$	W
ค่าของความน่าจะเป็น	P	$(1 - P)$

เมื่อ W คือ ความมั่งคั่งหรือรายได้เมื่อเริ่มต้น

H คือ เบี้ยประกัน (Insurance premium)

L คือ มูลค่าของการสูญเสีย (Loss)

S_1, S_2 คือ สถานการณ์ 2 สถานการณ์ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้

P คือ ค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์หนึ่ง โดย $0 < P < 1$ ดังนั้น

$(1 - P)$ คือ ค่าความน่าจะเป็นที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ขึ้น

i คือ ทางเลือกที่ 1 หรือ 2

ถ้าระดับของความมั่งคั่งในระดับที่ i ($i = 1, 2$) แทนด้วย $w(S_i)$ ดังนั้นทางเลือกของบุคคลจะเป็น

1. บุคคลจะซื้อประกันและมีการสูญเสียเพียงเล็กน้อยในรูปของเบี้ยประกัน (h) ดังนั้นไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใด ๆ หรือไม่ก็ตาม ความมั่งคั่งของเขาก็คือ $(W-h)$ นั่นคือ ความพอใจที่ได้รับจากการทำประกันจะขึ้นอยู่กับ P และ $(W-h)$ สามารถเขียนได้ว่า

$$\text{กรณีซื้อประกัน} = (P, W-h)$$

2. บุคคลจะไม่ซื้อประกัน นั่นคือเขาจะเผชิญกับการสูญเสียจำนวน L ด้วยความน่าจะเป็น P เมื่อเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น (เช่น การเจ็บป่วย หรือสูญเสียชีวิต) หรือด้วยความน่าจะเป็น $(1-P)$ ที่เหตุการณ์นั้นจะไม่เกิดขึ้น ดังนั้นความมั่งคั่งของบุคคลจะเป็น $W-L$ ในกรณีแรก และ w ในกรณีหลัง

$$\text{กรณีไม่ทำประกัน} = (P, W-L, W)$$

จากระดับความมั่งคั่งขึ้นอยู่กับระดับ S_1 และ S_2 ดังนั้นจะได้ความสัมพันธ์ซึ่งเขียนใหม่

$$\text{ได้เป็นกรณีไม่ทำประกัน} = [P, w(S_1), w(S_2)]$$

ดังนั้นค่าความมั่งคั่งที่คาดไว้สำหรับกรณีที่เลือกไม่ทำประกันก็คือ

$$E(W) = P[W(S_1)] + (1-P)[W(S_2)]$$

ดังนั้นบุคคลจะมีระดับความพอใจ (อรรถประโยชน์) ต่อจำนวนความมั่งคั่งที่คาดหวังไว้สำหรับกรณีไม่ทำประกัน คือ

$$U[E(W)] = U[P[W(S_1)] + (1-P)[W(S_2)]]$$

ซึ่งถ้าเขียนเป็นฟังก์ชันการตัดสินใจของบุคคล (g) สามารถแสดงได้ คือ

$$g = g[W(S_1), W(S_2); P, (1-P)]$$

หมายความว่าบุคคลจะเลือกสถานการณ์ที่ 1 หรือ 2 จะขึ้นอยู่กับระดับของ S_1 และ S_2 ด้วยความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยค่า P และ $(1-P)$ ตามลำดับ

ถ้าสมมติว่าผู้บริโภคคิดว่าอรรถประโยชน์นั้นมาจากความมั่งคั่งของเขา ดังนั้นจะได้ความสัมพันธ์คือ $U = U(W)$

นอกจากนี้สมมติว่าบุคคลจะชอบความมั่งคั่งที่มากกว่าความมั่งคั่งที่น้อยกว่า และให้อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของความมั่งคั่งของบุคคลนั้นมีค่าลดลง รวมทั้งฟังก์ชันอรรถประโยชน์นั้นอยู่ภายใต้ Axioms แล้ว อรรถประโยชน์ที่คาดหวังสำหรับผลลัพธ์ที่ได้จากการไม่ทำประกันคือ

$$U[E(W)] = PU[W(S_1)] + (1-P)U[W(S_2)]$$

จากข้อสมมติของอรรถประโยชน์การตัดสินใจที่คาดหวังจะได้ว่าค่าอรรถประโยชน์ของความเสียหายคือค่าความคาดหวังของอรรถประโยชน์จากสิ่งที่จะได้ออกมาในแต่ละสถานการณ์ นั่นคือ

$$U[P[W(S_1)] + (1-P)[W(S_2)]] = PU[W(S_1)] + (1-P)U[W(S_2)]$$

จากสมการที่ได้เราจะได้ว่าฟังก์ชันการตัดสินใจ (g) เขียนอยู่ในรูปของค่าความคาดหวังของผลลัพธ์ที่ได้ ดังนี้

$$g[W(S_1), W(S_2); P, (1-P)] = PU[W(S_1)] + (1-P)U[W(S_2)]$$

จากสมการนี้ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์ที่คาดหวังกับความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น (S_1 และ S_2)

จากสถานการณ์ของความไม่แน่นอนที่มีผลกระทบต่อความมั่งคั่งนี้ จะทำให้เกิดอรรถประโยชน์ที่ไม่พึงประสงค์กับผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk averse) แต่จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ที่ชอบความเสี่ยง (Risk lover) หรือผู้ที่ไม่เป็นทั้งผู้ที่ชอบหรือไม่ชอบความเสี่ยงนั้น (Risk neutral) ดังนั้นผู้ชอบหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจะเลือกทางเลือกที่ 1 ถ้าเบี่ยงประกัน (h) นั้นเท่ากับหรือน้อยกว่าค่าคาดหวังแล้ว ผู้ที่หลีกเลี่ยงจะไม่ซื้อประกันนั้น เพราะค่าตอบแทนจะไม่คุ้มค่ากับอรรถประโยชน์ที่สูญเสียไป ซึ่งเป็นผลจากความไม่แน่นอนของความมั่งคั่งนั้น

จากทฤษฎีของการประกันสามารถนำมาประยุกต์กับกรณีการประกันสุขภาพได้ ดังนี้

ถ้าสมมติว่ารายได้ของบุคคลคือ 10,000 บาท (W_3) ซึ่งทำให้เกิดอรรถประโยชน์รวมคือ 100 (U_3) สมมติว่าถ้ามีการเจ็บป่วยเกิดขึ้น ผู้บริโภคจะสูญเสียเงิน 5,000 บาท จากรายได้เริ่มต้น ดังนั้นรายได้ของเขาจะเหลือเพียง 5,000 บาท (W_1) และอรรถประโยชน์รวมคือ 50 (U_1) ถ้าหากสมมติให้ค่าความน่าจะเป็นที่บุคคลจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท คือ 0.1 หรือ 10% ดังนั้นค่าเบี่ยงประกันที่แท้จริงของการประกันที่จะครอบคลุมมูลค่าที่แท้จริงของการสูญเสียที่คาดไว้คือ $P \times L = 0.1 \times 5,000 = 500$ บาท

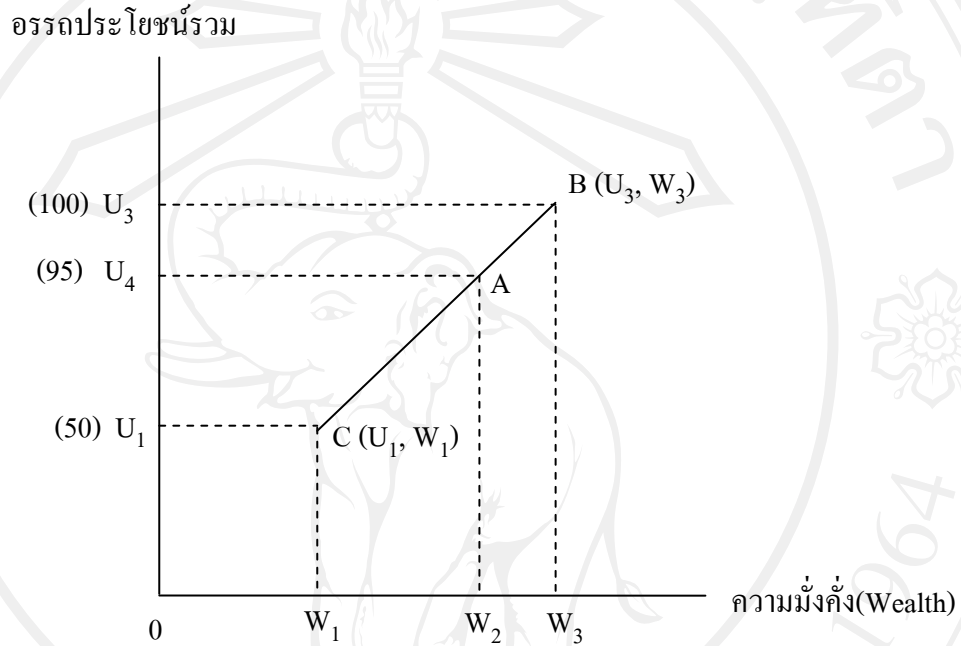
ถ้าหากบุคคลซื้อประกันที่ระดับมูลค่าที่แท้จริงของการสูญเสียแล้ว บุคคลนั้นจะจ่ายเงินค่าเบี้ยประกัน 500 บาท โดยระดับของรายได้ของบุคคลจะลดลงจาก 10,000 บาท (W_3) ไปเป็น 9,500 บาท ดังนั้นทางเลือกที่ผู้บริโภคเผชิญอยู่ก็คือ

1. ซื้อประกันมูลค่า 500 บาท และลดความมั่งคั่ง (หรือรายได้) ลง รวมทั้งทำให้ค่าอรรถประโยชน์ลดลงด้วย
2. ไม่ซื้อประกัน ดังนั้นบุคคลจะมีโอกาส 10% ที่จะสูญเสียเงิน 5,000 บาท และอรรถประโยชน์ลดลงเป็น 50 (U_1) พร้อมทั้งทำให้รายได้ลดลงเป็น 5,000 บาท (W_1) หรือมีโอกาส 90% ที่จะไม่เกิดการสูญเสียเลย ซึ่งจะทำให้ความมั่งคั่งยังคงอยู่ที่ 10,000 บาท (W_3) และอรรถประโยชน์คือ 100 (U_3)

ในการเปรียบเทียบทางเลือกที่ 1 หรือ 2 เราจะใช้อรรถประโยชน์ที่คาดหวังเข้ามาพิจารณาคือ จากค่าอรรถประโยชน์ที่ความหวังไว้จากการไม่ซื้อประกัน (กรณีที่ 2) มีค่าเท่ากับการถ่วงน้ำหนักผลลัพธ์ที่จะได้ออกมาในแต่ละกรณีด้วยค่าความน่าจะเป็นนั้นๆ รวมกัน ดังนั้นค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังของกรณีที่ 2 คือ

$$P(U_1) + (1-P)U_3 = 0.1(50) + 0.9(100) = 95$$

จากที่กล่าวมาสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 2.1 ซึ่งแสดงถึงค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังที่เป็นเส้นตรงจากจุด (U_3, W_3) ถึง (U_1, W_1) โดยเส้นตรงนี้จะแสดงถึงค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง ณ ระดับของค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังของทางเลือกที่ 2 คือ $U_4 = 95$ ณ จุด A บนเส้นตรง

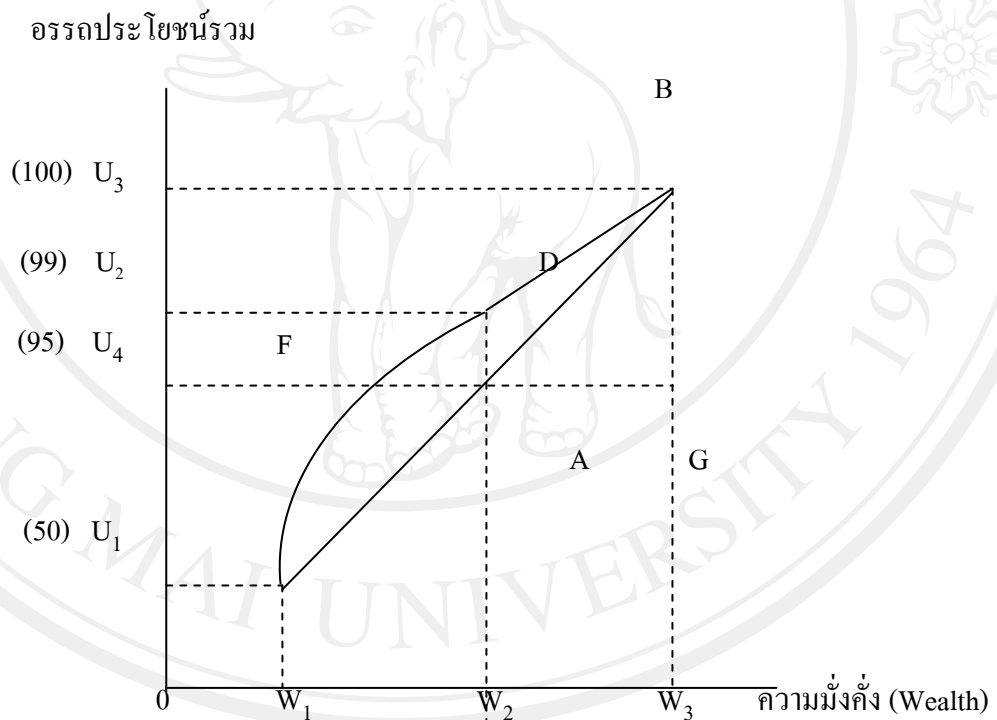
รูปที่ 2.1 ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง

ดังนั้นบนเส้นตรงนี้ ถ้าค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดการเจ็บป่วยมีค่าสูง ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังจะเข้าใกล้จุดซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายของรูป (เข้าใกล้จุด C) และหากค่าความน่าจะเป็นนั้นลดลงค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังก็จะเพิ่มขึ้น โดยเคลื่อนขึ้นไปตามเส้นตรงทางขวา (เข้าใกล้จุด B) ทั้งนี้เพราะค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นคำนวณมาจากผลรวมของการถ่วงน้ำหนักด้วยค่าความน่าจะเป็นของระดับอรรถประโยชน์ค่าต่างๆ จึงทำให้การประมาณค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามแนวเส้นตรงนั่นเอง

สำหรับผู้บริโภคนั้นจะเลือกทางเลือกที่ 1 หรือ 2 จะขึ้นอยู่กับรูปร่างของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของเขาเอง ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของเขาจะมีลักษณะโค้งคว่ำ (Concave) คือลักษณะเป็นอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มมีค่าลดลงเมื่อเปรียบเทียบความมั่งคั่ง (Decreasing marginal utility with respect to wealth) ดังแสดงในรูปที่ 2.2 ซึ่งระดับของอรรถประโยชน์ของทางเลือกที่ 1 ($U_2 = 99$) มากกว่าค่าอรรถประโยชน์

ที่คาดหวังของทางเลือกที่ 2 ($U_4 = 95$) แสดงว่าผู้ที่ชอบหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ซื้อประกัน ณ ระดับเบี้ยประกันที่แท้จริง (Actuarially fair premium) จะมีอรรถประโยชน์ที่มากกว่าผู้ที่ไม่ได้ซื้อประกัน

จากรูปที่ 2.2 เห็นว่าลักษณะของเส้นอรรถประโยชน์ของผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงซึ่งมีลักษณะเป็นอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มแบบมีค่าลดลงเมื่อเทียบกับความมั่งคั่ง (Decreasing marginal utility with respect to wealth) จะอยู่สูงกว่าเส้นอรรถประโยชน์ที่คาดหวังซึ่งเป็นอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มแบบคงที่ (Constant marginal utility) เสมอ จึงทำให้ผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงจะซื้อประกันที่ขาย ณ ระดับเบี้ยประกันที่แท้จริง (กรณี ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง)

รูปที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์รวมกับความมั่งคั่ง

อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงแล้วเบี้ยประกันมักไม่อยู่ ณ ระดับราคาที่เป็นเบี้ยที่แท้จริง ทั้งนี้เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายในการบริหาร ต้นทุนทางการตลาด และกำไรของกิจการ เป็นต้น ซึ่งจะรวมอยู่ในค่าเบี้ยประกัน ดังนั้นผู้บริโภคจะซื้อประกันหรือไม่ขึ้นกับจำนวนของต้นทุนที่เพิ่มเข้าไป ซึ่งจากรูปที่ 2.2 ค่า $W_3 - W_2$ คือค่าเบี้ยประกัน ณ ระดับมูลค่าที่แท้จริงของความสูญเสีย จะเห็นว่า U_2 มากกว่า U_4 ($99 > 95$) ซึ่งเป็นค่าที่คาดหวังไว้ แต่

บุคคลจะมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าประกันที่มากกว่าค่าเบี้ยประกันที่แท้จริง (500) ตราบใดที่บุคคลนั้นยังคิดว่าอรรถประโยชน์ที่เขาได้รับจริงนั้นมากกว่าหรือเท่ากับอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง ($U_4 = 95$) ซึ่งถ้าเมื่อใดที่อรรถประโยชน์ที่เขาได้รับจากการจ่ายเบี้ยประกันของเท่ากับค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังจะทำให้ไม่มีความแตกต่างระหว่างการเอาประกันหรือไม่เอาประกัน และถ้าหากเบี้ยประกันที่เพิ่มขึ้นนั้นทำให้ค่าอรรถประโยชน์ที่คาดหวังมากกว่าอรรถประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริงที่เขาได้รับแล้วบุคคลนั้นจะไม่ทำประกันเลย นั่นคือ จากข้อสมมติที่ว่าผู้บริโภคมีโอกาสจะสูญเสียเงินจำนวน 5,000 บาท ($W_3 - L$) ด้วยความน่าจะเป็น P ถ้าหากเกิดการเจ็บป่วย ซึ่งสามารถเขียนได้เป็น

$$(P, W_3 - L, W_3)$$

หากเบี้ยประกันคือ R บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุดบุคคลจะเต็มใจจ่ายสำหรับค่าเบี้ยประกัน ดังนั้นบุคคลนั้นจะมีรายได้ที่แน่นอนไม่ว่าจะเกิดการเจ็บป่วยหรือไม่ คือ ($W_3 - R$) ดังนั้นจำนวนสูงสุดที่บุคคลเต็มใจจะจ่ายสำหรับการทำประกันสามารถหาได้จากการแก้สมการหาค่า R จากสมการดังนี้

$$U(W_3 - R) > PU(W_3 - L) + (1-P)U(W_3)$$

จากมูลค่าที่คาดไว้สำหรับการสูญเสียจากการเจ็บป่วยคือ $P \times L = 0.1 \times 5,000$ บาท ถ้าบุคคลนั้นเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ค่า R จะมากกว่าค่า ($P \times L$) และบุคคลนั้นจะซื้อประกันถ้าราคาเบี้ยประกันไม่มากกว่าค่า R ถ้าหากว่าค่าเบี้ยประกันนั้นมากกว่าค่า R แล้วบุคคลจะไม่ซื้อประกันเลย

ดังนั้นจากรูปที่ 2.2 จะเห็นว่าบุคคลจะเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มได้อีกเป็นจำนวนไม่เกิน W_2W_4 จึงจะทำให้อรรถประโยชน์ที่แท้จริงนั้นมากกว่าหรือเท่ากับอรรถประโยชน์ที่คาดหวัง อยู่ นั่นคือค่าเบี้ยประกัน (R) จะมากที่สุดเพียง W_3W_4 หรือช่วง FG เท่านั้น จึงจะทำให้บุคคลเต็มใจที่จะซื้อประกันนั้น ซึ่งถ้าเกินกว่านี้บุคคลจะไม่ซื้อประกันเลย จะเห็นว่าช่องว่างระหว่างอรรถประโยชน์ที่แท้จริงกับอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นก็คือส่วนของเบี้ยประกันที่บุคคลยินดีจะจ่ายเพิ่มขึ้นนั่นเอง

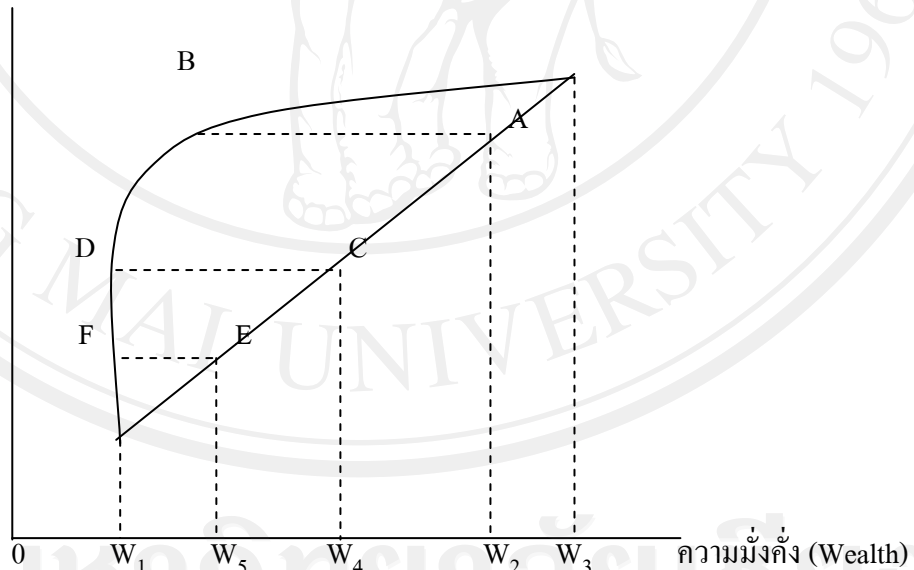
อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารูปที่ 2.3 จะเห็นว่ายิ่งถ้าค่าความน่าจะเป็นของการเกิดความสูญเสียยิ่งมากจำนวนของเบี้ยประกันที่แท้จริงก็จะยิ่งสูงขึ้น แต่มูลค่าของจำนวนผู้ที่ซื้อประกันจะยินดีจ่ายเพิ่มขึ้นนั้นยิ่งจะน้อยลง (ช่วง EF) และส่วนค่าของความน่าจะเป็นที่น้อยก็จะมีคามยินดีจะจ่ายเพิ่มน้อยลงด้วยเช่นกัน (ช่วง AB) แต่จะเห็นว่าในช่วงที่ความน่าจะเป็นนั้นอยู่ในช่วงกลาง ๆ มูลค่าของเบี้ยประกันที่ผู้ซื้อเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นจะมีค่ามาก (ช่วง CD)

ดังนั้นในช่วงที่ค่าของความน่าจะเป็นมีค่ามากๆ หรือมีค่าน้อยๆ บุคคลจะมีความเต็มใจที่จะจ่ายส่วนที่เพิ่มนั้นน้อยกว่าในช่วงของค่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นในช่วงกลางๆ

นอกจากนี้ในกรณีที่ค่าความสูญเสียกรณีที่เกิดการเจ็บป่วยมูลค่าไม่เท่ากัน โดยที่มีโอกาสของการเกิดเหตุการณ์เท่ากัน บุคคลจะมีความเต็มใจที่จะจ่ายส่วนที่มากกว่าค่าเบี้ยประกันที่แท้จริงสำหรับกรณีที่จะมีการสูญเสียมาก มากกว่ากรณีที่มีการสูญเสียน้อย ดังแสดงในรูปที่ 2.4 จะเห็นได้ว่าถ้าไม่มีการเอาประกันในกรณีที่มีการสูญเสียมก เส้นอรรถประโยชน์ที่คาดหวังจะแสดงโดยเส้น AC คือจะเสียเป็นมูลค่า $W_3 - W_1$ แต่ในกรณีที่มีการสูญเสียเป็นจำนวนน้อยเพียง $W_5 - W_4$ นั้นจะเป็น AB จะเห็นว่าช่องว่างระหว่างอรรถประโยชน์ที่แท้จริงกับอรรถประโยชน์ที่คาดหวังนั้นจะต่างกัน โดยกรณีของ AB น้อยกว่า AC

รูปที่ 2.3 และ 2.4 แสดงมูลค่าที่สูงกว่าค่าเบี้ยประกันที่แท้จริงที่บุคคลมีความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับการประกันชีวิต

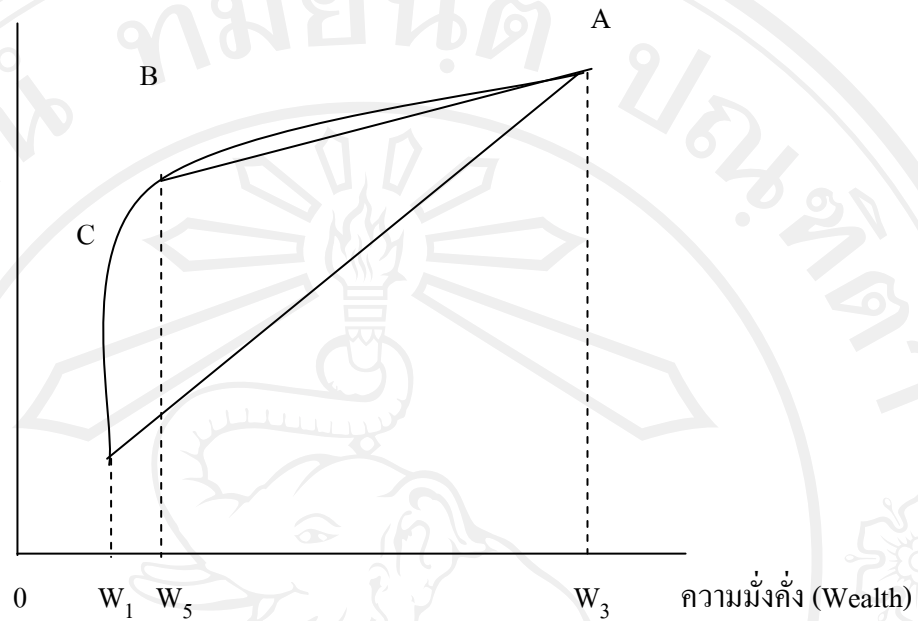
อรรถประโยชน์รวม

รูปที่ 2.3 กรณีที่มีความน่าจะเป็นของการเกิดการสูญเสียที่แตกต่างกัน

อรรถประโยชน์รวม

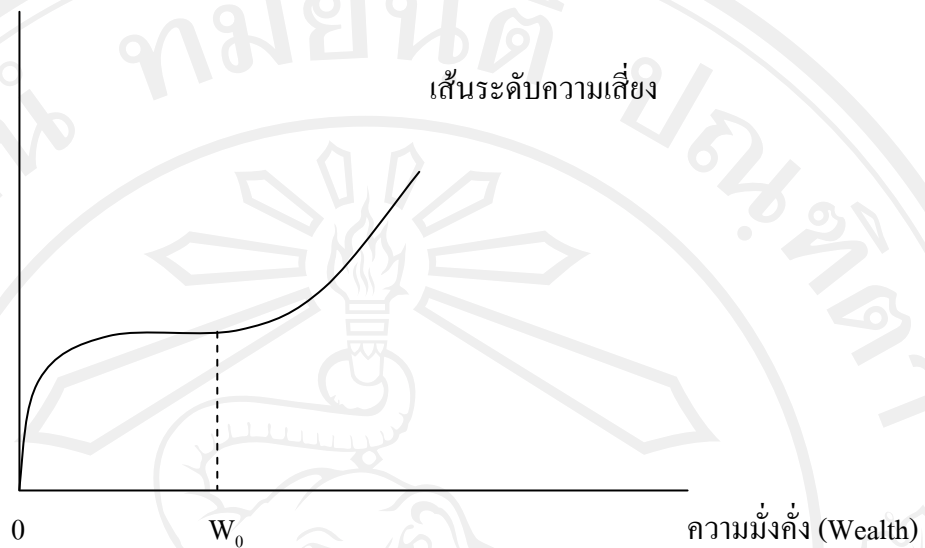

รูปที่ 2.4 กรณีที่จำนวนมูลค่าของการสูญเสียมีความแตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเป็นการพิจารณาถึงบุคคลที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ชอบความเสี่ยง หรือไม่มีความรู้สึกใดๆ ต่อความเสี่ยงในทุกระดับรายได้ (W) นั่นคือลักษณะของฟังก์ชันอรรถประโยชน์นั้นจะมีลักษณะเป็น Concave หรือ Convex ใดๆอย่างหนึ่ง แต่ก็มีความเป็นไปได้ที่บุคคลจะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงในบางกรณีและเป็นผู้ที่ชอบความเสี่ยงในบางกรณี

โดยพบว่าในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำมักจะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงทั้งนี้ เพราะหากมีการสูญเสียเกิดขึ้น แม้ว่าจำนวนของการสูญเสียนั้นจะมีจำนวนเท่ากับผู้ที่มียาได้สูงกว่า แต่สัดส่วนของเงินที่ผู้มีรายได้ต่ำกว่านั้นจะมีสัดส่วนของความสูญเสียที่สูงกว่า ผู้ที่มีระดับรายได้สูงกว่า ดังภาพที่ 2.5 จะเห็นว่าบุคคลที่อยู่ในช่วงระดับรายได้ 0 ถึง W_0 จะเป็นผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง แต่หากมีระดับรายได้เกินกว่า W_0 แล้ว จะเป็นผู้ที่ชอบความเสี่ยง

อรรถประโยชน์รวม

รูปที่ 2.5 กรณีบุคคลมีความเสี่ยงที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับความมั่งคั่ง

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีของการประกันดังกล่าว สรุปลงได้ว่าปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ที่มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตประกอบด้วย

1. ทักษะของบุคคลที่มีต่อความเสี่ยง จากทฤษฎีเกี่ยวกับการประกันที่กล่าวมาว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของครัวเรือนในการซื้อหรือไม่ซื้อประกัน คือ บุคคลนั้นเป็นผู้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเป็นผู้ชอบความเสี่ยง ซึ่งจากทฤษฎีผู้ที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงก็จะมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะซื้อประกัน ในขณะที่ผู้ที่ชอบความเสี่ยงก็จะมีความเป็นไปได้น้อยกว่าในการที่จะซื้อประกัน

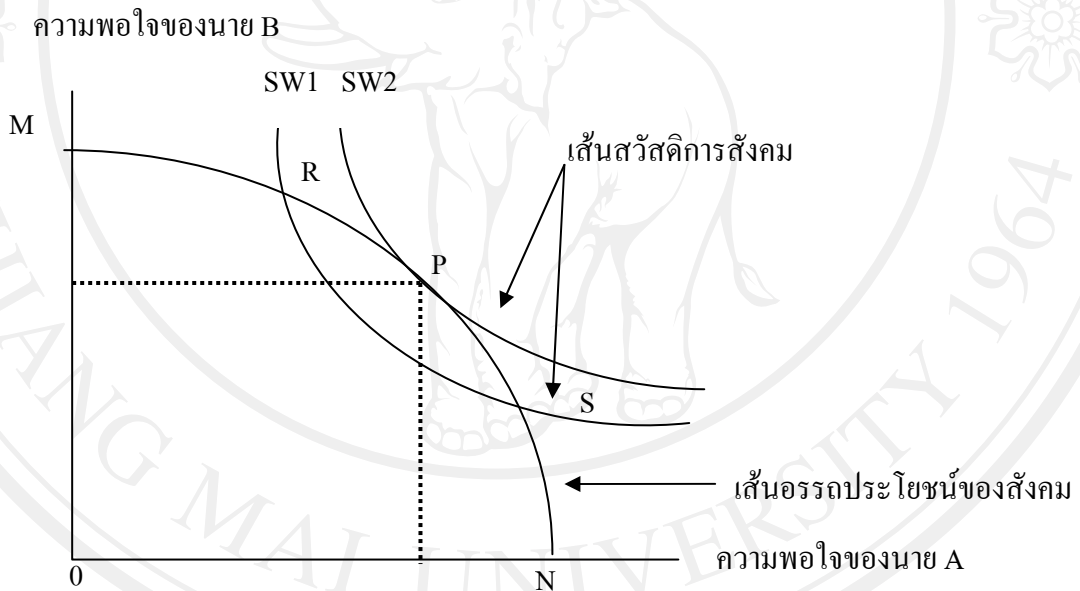
2. มูลค่าของการสูญเสีย ในเรื่องของมูลค่าของการสูญเสียนั้น จากทฤษฎีจะเห็นว่าหากมีมูลค่าของการสูญเสียนั้นที่มีค่ามาก จะมีค่าของความน่าจะเป็นที่บุคคลจะทำการซื้อประกันมากกว่าบุคคลที่คาดว่าจะมีมูลค่าของการสูญเสียน้อย

3. ค่าเบี้ยประกันชีวิต หากค่าเบี้ยประกันชีวิตนั้นมากกว่าจำนวนสูงสุดที่บุคคลยินดีจะจ่ายแล้ว บุคคลนั้นก็จะไม่ซื้อการประกันนั้น ดังนั้นค่าเบี้ยประกันชีวิตยิ่งสูงเท่าใด ก็จะมีโอกาสอย่างมากที่จะทำให้ค่าเบี้ยประกันชีวิตนั้นมีจำนวนที่บุคคลนั้นยินดีจะจ่าย ซึ่งทำให้ความน่าจะเป็นที่บุคคลนั้นจะซื้อประกันน้อยลง

2.1.2 แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ (Welfare economic)

แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ หมายถึง กลไกภายใต้การแข่งขันอย่างสมบูรณ์จะนำเศรษฐกิจไปสู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ บนเส้นความเป็นไปได้ของอรรถประโยชน์ของสังคมซึ่งการจัดสรรทรัพยากรของสังคมนี้เป็นการจัดสรรที่เสมอภาคหรือยุติธรรมหรือไม่นั้นรัฐบาลอาจจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซง เพื่อให้การจัดสรรนั้นยุติธรรมอีกด้วย ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตาม ค่านิยมของสังคม (สุวรรรัตน์ ยิบมันตะศิริ, 2546: 31)

ประเด็นความเสมอภาคหรือความยุติธรรมข้างต้น ยังสามารถอธิบายได้ โดยใช้แนวคิดเส้นสวัสดิการสังคม (Social Welfare Function) อธิบายร่วมกับเส้นความเป็นไปได้ของอรรถประโยชน์ของสังคม (Utility Possibility Curve) ดังนี้

รูปที่ 2.6 เส้นสวัสดิการของสังคมและเส้นอรรถประโยชน์ของสังคม

สมมติว่าสามารถหาเส้นสวัสดิการของสังคมโดยให้สวัสดิการของสังคมขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์ของผู้บริโภคแต่ละคนในตลาดนั้นคือ

$$SW = f(U_A, U_B)$$

โดยที่ SW = สวัสดิการของสังคม

U_A = ความพอใจของนาย A

U_B = ความพอใจของนาย B

เส้นสวัสดิการของสังคม เป็นเส้นแสดงระดับความพอใจที่บุคคลต่างๆ ในสังคมได้รับระดับหนึ่งเส้นที่อยู่สูงกว่า แสดงถึงระดับความพอใจที่สูงกว่า

จากรูปที่ 2.6 ทุกๆจุดบนเส้น MN เป็นจุดที่มีการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ที่จุด P สังคมจะได้รับสวัสดิการสูงกว่าการจัดสรรที่จุด R หรือที่จุด S ดังนั้น สังคมควรเลือกอยู่ ณ จุด P เพราะเป็นจุดจัดสรรที่เป็นไปได้ดีที่สุด สวัสดิการสูงสุดของสังคม

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สวัสดิการกล่าวว่า ภายใต้การแข่งขันสมบูรณ์ กลไกตลาดจะทำงานให้การจัดสรรทรัพยากรของสังคม เป็นการจัดสรรที่มีประสิทธิภาพเสมอ โดยที่รัฐบาลไม่จำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซง อย่างไรก็ตามการจัดสรรที่มีประสิทธิภาพอย่างเดียวโดยลำพังนั้น อาจไม่เป็นที่ต้องการของสังคมส่วนรวม สังคมอาจต้องการให้มีการจัดสรรที่ยุติธรรมอีกด้วย ดังนั้น รัฐบาลจึงอาจต้องเข้ามามีบทบาทในการเข้ามาแทรกแซงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อความกินดีอยู่ดีของสังคมส่วนรวม

หน้าที่ของรัฐบาลในการเข้ามาแทรกแซงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มี 4 หน้าที่ด้วยกัน โดยอาศัยข้อแตกต่างตามโครงสร้างหน่วยงานในบรรดาเป้าหมายสูงสุดเพื่อสังคม (อ้างใน วงศ์ระวี ศรีสวัสดิ์, 2552)

1. หน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรของสังคม (Allocation Function) การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตสินค้าสาธารณะ (Public Goods) เช่น การศึกษา การฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดต่อ ถ้าอาศัยการทำงานของระบบตลาดช่วยในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิตสินค้าเหล่านี้ ปริมาณสินค้าที่ผลิตอาจมีไม่เพียงพอกับความต้องการที่แท้จริง ฉะนั้น รัฐบาลอาจจะเป็นผู้เข้ามาจัดสรรทรัพยากรของสังคมบางส่วน เพื่อผลิตสินค้าเหล่านี้เสียเอง โดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย การออกข้อบังคับต่างๆ หรือโดยการใช้มาตรการทางการคลังทั้งทางด้านรายรับและรายจ่ายเพื่อแก้ไขความไม่สมบูรณ์ของตลาดในด้านต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. หน้าที่ในการกระจายรายได้และความมั่งคั่งของสังคม (Distribution Function) เนื่องจากกลไกตลาดนั้นอาจยังไม่สมบูรณ์พอ ทำให้การจัดสรรและการกระจายรายได้เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและอาจมีการผูกขาดขึ้น รัฐบาลต้องเข้าไปมีหน้าที่ทำให้การผูกขาดนี้หมดไปหรือลดน้อยลง เช่น การเก็บภาษีอากรในอัตราก้าวหน้า หรือการใช้จ่ายของรัฐบาลในโครงการสาธารณูปโภคเพื่อผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

3. หน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Stabilization Function) การทำงานของกลไกตลาด มิได้เป็นการประกันว่าระบบเศรษฐกิจจะมีภาวะการจ้างงานเต็มที่ และมีเสถียรภาพของราคาเกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยทั่วไปแล้วเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงขึ้นๆ ลงๆ เป็นวัฏจักรหรืออาจจะเกิดการว่างงานเป็นระยะเวลานาน หรืออาจจะประสบกับภาวะเงิน

เพื่อ หรือประสบทั้งภาวะเงินเฟ้อและการว่างงานในขณะเดียวกันก็ได้ ทั้งนี้ เพราะระดับการจ้างงานและราคาในระบบเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับปริมาณรวม (Aggregate Demand) ของประเทศ เมื่อเทียบกับซัพพลายรวม (Aggregate Supply) หรือความสามารถในการผลิต ณ ระดับราคาที่เป็นอยู่นั่นเอง

ระดับปริมาณรวมนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการใช้จ่ายของผู้บริโภค การตัดสินใจผลิตและลงทุนของผู้ผลิต นักลงทุนต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังนั้นความผันผวนในภาวะเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้นได้เสมอ แม้ว่ากลไกราคาจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม ดังนั้น ถ้าต้องการให้ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพแล้ว รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงในกิจกรรมเศรษฐกิจเข้ามาทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยผ่านเครื่องมือทางการคลัง เพื่อรักษาระดับปริมาณรวมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม โดยใช้มาตรการต่าง ๆ กระตุ้นหรือส่งเสริม เพื่อเพิ่มระดับปริมาณรวมในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ หรือใช้มาตรการในทางตรงกันข้ามเพื่อลดระดับปริมาณรวมเมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อ เป็นต้น

4. หน้าที่ในการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของสังคม (Growth Function) เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด ต้องเลือกระหว่างการบริโภคในปัจจุบันกับการบริโภคในอนาคต ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกที่จะบริโภคในปัจจุบันหรือทำเพื่อจะบริโภคในอนาคตมากกว่าในอนาคตนั้นเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจปัญหาหนึ่ง แต่การตัดสินใจปัญหาดังกล่าวระหว่างเอกชนและสังคมอาจแตกต่างกัน เอกชนอาจคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ดังนั้นอาจเลือกที่จะบริโภคในปัจจุบันมากกว่าในอนาคตการสะสมทุน (Capital Formation) อันเป็นฐานสำคัญของการขยายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอาจมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้กรณีที่รายได้ของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ รายได้ส่วนใหญ่จะถูกใช้ไปในการบริโภค ซึ่งทำให้การสะสมทุนมีน้อยมาก ไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจตามที่สังคมต้องการได้

ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมให้มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่เหมาะสมตามที่สังคมต้องการ โดยใช้กระบวนการทางกฎหมายหรือเครื่องมือการคลังสนับสนุนส่งเสริมให้มีการสะสมทุนมากขึ้นหรือรัฐบาลอาจจะเป็นผู้ลงทุนสร้างรากฐานที่จะอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการผลิตและการลงทุนของภาคเอกชนเสียเอง เช่น การลงทุนสร้างปัจจัยขั้นพื้นฐาน (Infrastructure) ต่าง ๆ เป็นต้น

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ คือ การดำเนินกิจกรรมของภาครัฐบาล การตัดสินใจดำเนินการของรัฐบาล การจัดสรรทรัพยากรทั้งหมดให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนโดยทั่วไป มนุษย์ที่รวมกันเป็นชุมชน สังคม และประเทศ ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายที่ผู้นำชุมชนสังคม หรือผู้นำประเทศกำหนดขึ้น การกำหนดนโยบายของผู้นำชุมชนหรือรัฐบาลก็เพื่อต้องการให้บุคคลปฏิบัติตาม นโยบายสาธารณะส่วนใหญ่มักมีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกในสังคมเกิดความพอใจสูงสุดในเรื่องนั้นๆ โดยทั่วไปการกำหนดนโยบายจะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล การเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งนักวิชาการให้ความหมายของนโยบายสาธารณะคล้ายกันว่า นโยบายสาธารณะเป็นเหมือนสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยรัฐ โดยรัฐอาจหมายถึง รัฐบาล หรือรัฐบาลท้องถิ่นก็ได้หากว่าองค์กรนั้นเป็นองค์กรระดับตัดสินใจที่จะกำหนดนโยบาย ซึ่งแนวคิดกับการกระทำจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่คาดหวังก็ตาม หรือลักษณะลงมือลงถูก แต่หากจะพิจารณาว่าเป็นความพยายามที่จะจัดสรรสิ่งที่ดี ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นก็อาจกลายเป็นบทเรียนในที่สุด(สุรนาท ขมะณะรงค์ ,2543:15,17)

นโยบายสาธารณะเป็นเรื่องที่มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ มากมาย เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐบาลทุกกระทรวง กรม ในทุกระดับและยังส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจทุกประเภท โดยทั่วไปนโยบายระดับชาติมักมีลักษณะครอบคลุม กว้างขวาง แต่ขาดความชี้ชัดเฉพาะเจาะจง นโยบายระดับล่างซึ่งจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนนโยบายระดับสูงจะมีความแจ่มชัดและเฉพาะเจาะจงมากขึ้นเป็นลำดับ รัฐบาลทุกรัฐบาลจึงได้จัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้งเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง การศึกษา นโยบายสาธารณะมีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องชี้นำการบริหารงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการในระดับต่างๆ แล้วจึงกำหนดลักษณะการจัดสรรผลประโยชน์ หรือสิ่งที่จัดว่าเป็นคุณค่าให้แก่ประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในระดับสังคมการเมืองคือกำหนดว่าใคร จะได้อะไร เมื่อใด และอย่างไรและมีส่วนกำหนดผลประโยชน์ของประเทศ และสังคมส่วนรวม

การศึกษานโยบายสาธารณะมีหลายแนวทาง ตามตัวแบบทฤษฎีนโยบาย มีตัวแปรอยู่ 4 ประเภทคือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการตัดสินใจ ผลการตัดสินใจ และผลย้อนกลับ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยความต้องการ เป็นปัจจัยความต้องการให้มีการกำหนดนโยบายเพื่อผลักดันเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย อาจเป็นความต้องการของประชาชนหรือความต้องการของผู้ที่อยู่ในนโยบายการตัดสินใจเอง

2. ปัจจัยการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอำนาจในการกำหนดนโยบาย และบทบาทของผู้กำหนดนโยบายในการแปรความต้องการของสังคมไปเป็นนโยบายเพื่อให้บังเกิดผลการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม

3. ปัจจัยผลลัพธ์ เป็นปัจจัยเกี่ยวกับผลผลิตของกระบวนการกำหนดนโยบาย เมื่อเสร็จสิ้นลงแล้ว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือตัวนโยบายและผลที่ได้จากนโยบาย

4. ปัจจัยผลกระทบ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอันเป็นผลจากนโยบาย ทั้งผลที่ตั้งใจให้เกิดและผลที่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิด ผลกระทบของนโยบายเหล่านี้ได้แก่ ผลที่มีต่อสังคมทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งการประเมินนโยบายสาธารณะ สามารถประเมินลักษณะของกระบวนการประเมินผลโครงการแบ่งออกเป็น 3 ช่วงย่อย ดังนี้ (ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, 2540: 36)

1. การประเมินผลก่อนการปฏิบัติตามโครงการ หรือการประเมินค่าโครงการ

2. การประเมินผลในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการ ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ได้จากการติดตามผล เน้นนโยบายข้อมูลป้อนกลับ ผลและข้อเสนอแนะของการประเมิน ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่ ด้วยการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติ

3. การประเมินผลภายหลังจากการปฏิบัติตามโครงการสิ้นสุดลงแล้วมุ่งประเด็นไปที่ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว เปรียบเทียบกับที่ได้ประมาณการไว้ในการประเมินค่า

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ การเลือกประกันสังคมตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 สำหรับแรงงานนอกระบบ ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการศึกษาไว้ ซึ่งปัจจัยและกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษานั้นจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยสาระสำคัญจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

อารักษ์ พรหมณี (2537) ทำการศึกษาเรื่องการประกันสังคมสำหรับบุคคลทั่วไป: ผลกระทบของการขยายระบบประกันสังคม กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ (1) เพื่อสำรวจ ทศนคติ ความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจ ความต้องการ และความพร้อมของบุคคลทั่วไปที่มีต่อประกันสังคม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ที่จะเข้าสู่ระบบประกันสังคม (3) เพื่อศึกษาหารูปแบบแนวทาง และหลักเกณฑ์ของการประกันสังคม ให้เหมาะสมกับลักษณะของสังคมไทย ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวม 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 เป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระทั่วไปเพื่อทราบถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องประกันสังคมและความ

พร้อมความต้องการที่จะตัดสินใจเข้าสู่ระบบประกันสังคม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในการตอบแบบสอบถามจำนวน 350 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ยร้อยละ ผลการศึกษา พบว่าบุคคลส่วนใหญ่ที่มีความพร้อมสมัครใจประกันตนเป็นชายมากกว่าหญิง คือ เป็นชายร้อยละ 61.4 เป็นหญิงร้อยละ 55.1 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีพร้อมที่จะสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.3 อาชีพขายรายย่อย แรงงานรับจ้างฝีมือมีความพร้อมเข้าสู่ประกันสังคมมากที่สุด รายได้ของผู้ที่พร้อมสมัครอยู่ระหว่าง 4,001 – 6,000 บาท/เดือน ซึ่งมีร้อยละ 51.9 ด้านความเข้าใจและความสนใจในเรื่องประกันสังคม พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้และความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 58.4 ส่วนผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 47.2 จากการสำรวจความคิดเห็นเรื่องความพร้อมและความสามารถในการจ่ายเงินสบทบ ปรากฏว่าผู้ที่มีความพร้อมจ่ายเงินสบทบ คิดเป็นร้อยละ 54.0 ไม่พร้อมจ่ายเงินสบทบ คิดเป็นร้อยละ 46.0 และกลุ่ม 2 คือ นักวิชาการ ผู้บริหารและปฏิบัติงานประกันสังคมเพื่อทราบถึงรูปแบบแนวทาง และลักษณะของการประกันสังคม ให้เหมาะสมกับลักษณะของสังคมไทย โดยใช้การสัมภาษณ์ พบว่าในแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานประกันสังคมได้มีความเห็นที่แตกต่างกันไปตามความรับผิดชอบ โดยผู้บริหารงานประกันสังคมจะคำนึงถึงเรื่องของประสิทธิภาพการให้บริการ และค่าใช้จ่ายทางการบริหารงานที่จะมาติดต่อว่ามีความคุ้มค่าเพียงใดต่อการเปิดให้มีการประกันตนแบบสมัครใจ ส่วนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประกันสังคม ตระหนักถึงภาระของตนที่ต้องปฏิบัติงานสนองต่อนโยบาย และการให้บริการประชาชนพร้อมกันที่เป็นปัญหากังวลคือ การตีความระเบียบข้อบังคับ ที่กำหนดขึ้นมาบังคับใช้จะเกิดความสับสนยากต่อการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมแต่ละท้องถิ่น ด้านนักวิชาการยังไม่มีความเชื่อมั่น บุคคลที่ไปประกอบอาชีพอิสระจะเข้ามาเป็นผู้ประกันตนมากนัก เพราะปัจจุบันภาระการครองชีพสูง รายได้ของบุคคลยังไม่พอแบ่งไปจ่ายเงินสบทบ แต่อย่างไรก็ตามการขยายฐานกองทุนประกันสังคมซึ่งจะเป็นผลดีมากกว่าผลเสีย

เตือนใจ เมธินาพิทักษ์ (2548) ทำการศึกษาเรื่องการขยายความคุ้มครองการประกันสังคมไปสู่แรงงานนอกระบบ: ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ขับรถแท็กซี่ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ศึกษาความรู้ด้านการประกันสังคมและความพร้อมของกลุ่มผู้ขับรถแท็กซี่ในการเข้าสู่ประกันสังคม โดยการสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงกลุ่มผู้ขับรถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 210 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ยร้อยละ ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 93.8 มีอายุระหว่าง 35-44 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รายได้ต่อเดือน 6,001-9,000 บาท ผลการทดสอบขับรถ วันละ 11 – 12 ชั่วโมง ด้านความรู้ของกลุ่มผู้ขับแท็กซี่ในการเข้าสู่ประกันสังคม พบว่ามีความรู้ความเข้าใจใน

ด้านความหมายของการประกันสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักการประกันสังคม ส่วนความพร้อมในการเข้าสู่ประกันสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับพร้อมมาก

นิชาภัทร ใจซื่อ (2549) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน: กรณีศึกษา กลุ่มผู้ประกอบอาชีพขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้าง ในเขตอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องประกันสังคมตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 ของผู้ประกอบอาชีพอิสระขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้าง ในเขตอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงกลุ่มผู้ประกอบอาชีพขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้าง ในการตอบแบบสอบถามจำนวน 350 ราย โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 83.7 อายุระหว่าง 41- 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.1 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 68.9 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.1 มีบุตร 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 3,001- 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รายได้ไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 60.3 เป็นเจ้าของรถ คิดเป็นร้อยละ 52.6 เคยเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล/คลินิก ภายใน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.0 ได้รับการคุ้มครอง/สวัสดิการ คิดเป็นร้อยละ 90.6 ส่วนใหญ่ได้รับการคุ้มครอง/สวัสดิการจากโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค คิดเป็นร้อยละ 90.6 ไม่เคยทำประกันสังคมมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 83.1 ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประกันสังคม ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องประกันสังคม อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่สมัครเป็นผู้ประกันตน ของผู้ประกอบอาชีพขับรถสี่ล้อเล็กรับจ้าง พบว่าส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวสาร/ขาดการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 97.1 ด้านความพร้อมในการชำระเงินสบทบ คิดเป็นร้อยละ 69.7 และส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตน คิดเป็นร้อยละ 71.7

ปราณีต นาคคล้าย (2551) ทำการศึกษาเรื่องความรู้และความต้องการต่อการประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ กลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ในจังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคมของกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ในจังหวัดนนทบุรี (2) เพื่อศึกษาความต้องการด้านสิทธิประโยชน์ของกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ใน

จังหวัดนนทบุรี (3) เพื่อศึกษาศักยภาพในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมของกลุ่มผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ในจังหวัดนนทบุรี ในการจ่ายเงินสบทบและวิธีการจ่ายเงิน ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง จำนวน 201 ราย โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 99.0 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี การประกอบอาชีพผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ส่วนมากผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างมานาน้อยกว่า 3 ปี และผู้ขับรถสามล้อเครื่องรับจ้างเป็นอาชีพหลักระยะเวลาในการขับรถสามล้อเครื่องรับจ้าง ส่วนใหญ่ขับทุกวัน โดยใช้เวลามากกว่า 12 ชั่วโมงขึ้นไป มีรายได้ต่อวันหลักหักค่าใช้จ่ายประมาณ 101-200 บาท ด้านความรู้เกี่ยวกับการประกันสังคม พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูงในด้านความหมายการประกันสังคม หลักการประกันสังคม เงื่อนไขการเกิดสิทธิประโยชน์ และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ ในความต้องการด้านสิทธิประโยชน์ประเภทประโยชน์ทดแทน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการประโยชน์ทดแทนเกี่ยวกับกรณีเจ็บป่วยมากที่สุด ด้านความสามารถในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมในการจ่ายเงินสบทบ พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 42.3 มีความสามารถในการจ่ายเงินสบทบในลักษณะรายเดือน ส่วนวิธีการจ่ายเงินต้องการจ่ายเงินผ่านทางธนาคารมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.7